

Wojciech Dyrkacz***OGRANICZANIE WOLNOŚCI I PRAW CZŁOWIEKA
W POLITYCE BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA**

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest analiza niektórych aspektów związanych z ograniczaniem wolności i praw człowieka w polityce bezpieczeństwa państwa. Autor wskazuje podstawę prawną owych ograniczeń oraz analizuje je z punktu widzenia zapewnienia bezpieczeństwa państwa. Wymienione zostają przesłanki formalne i materialne owych ograniczeń, jak i zakres, w jakim oddziałują one na ustawodawstwo państwa polskiego. Autor posługuje się metodą analizy tekstów prawnych. Wspomniane prawa człowieka ograniczane są m.in. ze względu na bezpieczeństwo państwa i ochronę porządku publicznego. Jednak owe ograniczenia są konieczne, jeżeli weźmie się pod uwagę ich cel oraz fakt, że nie naruszają one w istotny sposób wskazanych praw i wolności człowieka.

Słowa kluczowe: wolności i prawa, bezpieczeństwo, porządek publiczny, klauzula limitacyjna

Wstęp

Prawa człowieka przysługują każdej jednostce ludzkiej niezależnie od jej indywidualnych cech. Problem ochrony praw człowieka jest tematem obecnym w polskiej przestrzeni publicznej od wielu lat przy okazji wyborów parlamentarnych, prezydenckich oraz w sytuacjach kryzysowych. Należy zaznaczyć jednak, że wolności i prawa nie mają charakteru bezwzględnego i absolutnego. Pod weryfikację poddano następującą hipotezę: wolności i prawa człowieka są ograniczane ze względu na bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny. Postawiono także następujące pytania badawcze: Jakie jest źródło praw człowieka i obywatela? Kto ma prawo dokonać tzw. ujęcia obywatelskiego? W trakcie pracy nad niniejszym artykułem autor korzystał z aktów prawa powszechnie obowiązującego, literatury dotyczącej praw człowieka oraz komentarzy do analizowanych ustaw. Autor posługuje się metodą analizy tekstu prawnego.

* Uniwersytet Rzeszowski, e-mail: wd125454@stud.ur.edu.pl, ORCID: 0009-0003-9678-8575.

Podstawa prawna ograniczania praw i wolności obywatelskich

Pisząc o wolności i prawach człowieka, należy w pierwszej kolejności zadać sobie pytanie oraz ustalić ich źródło, a także wskazać ich genezę. Odpowiedzi na tak postawione pytanie dostarcza ustrojodawca w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wskazuje on, że ich źródłem jest przyrodzona i niezbywalna godność człowieka¹. Jej przyrodzony charakter sprawia, że jest ona pierwotna wobec wszelkich aktów prawa. Dodatkowo stanowi fundament systemu prawa w państwie demokratycznym i ma kluczowe znaczenie w określaniu relacji jednostka – państwo. Szacunek do godności i życia ludzkiego to jeden z podstawowych celów demokratycznego państwa prawa².

Prawa człowieka wynikają z godności osoby ludzkiej i przysługują każdemu bez względu na jego cechy osobiste i wszelkie inne, takie jak m.in. wiek, rasa, wyznanie, płeć czy przynależność do określonej grupy etnicznej albo towarzyskiej bądź poglądy polityczne itp.³. Ich koncepcja opiera się na założeniu, iż każdy posiada sferę wolności, których nie może naruszyć inny podmiot⁴. Konstytucja zawiera także swoisty katalog praw i wolności. Są to m.in. prawo do życia i ochrony prywatności. Poza tym obejmuje ona katalog wolności i swobód, np. wolność komunikowania się, w tym tajemnicę korespondencji, oraz szeroko rozumianą wolność słowa⁵. Ponadto ustawodawca penalizuje szereg czynów, które bezprawnie naruszają wolności człowieka. Rzeczpospolita Polska, zdaniem autora, w należyty i pełny sposób przestrzega i chroni prawa człowieka, jeśli chodzi o prawo człowieka do wolności, życia, pracy i godziwego wynagrodzenia za nią⁶.

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm.), art. 30.

² P. Tuleja [w:] P. Czarny [i in.], *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2023, art. 30.

³ Uznaje się, że wspomniany katalog nie może być katalogiem zamkniętym, ponieważ prawa człowieka przysługują każdemu niezależnie od jego przynależności państwowej oraz poczucia wspólnoty narodowej. Należy zatem tutaj zaznaczyć, że prawa człowieka, jak wyżej wspomniano, przysługują każdemu, nawet osobie, która nie posiada obywatelstwa kraju, w którym się aktualnie znajduje. Nie zależą one zatem także od obywatelstwa, a więc więzi prawnej człowieka z państwem określającej wzajemne ich prawa i obowiązki. Nie zależą także od tego, czy dana jednostka wywiązuje się ze swoich obowiązków wobec państwa.

⁴ *Prawa człowieka*, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Serwis Rzeczypospolitej Polskiej gov.pl, <https://www.gov.pl> (23.09.2025).

⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej..., art. 38, 47, 49, 54.

⁶ W. Dyrkacz, *Prawa człowieka a ustawodawstwo Rzeczypospolitej Polskiej. Wybrane aspekty* [w:] *Security Human Rights International Relations*, t. 7, red. K. Żarna, Z. Sawicka, Rzeszów 2024, s. 123.

Ze względu na główną tematykę niniejszego artykułu autor uznaje, że należy stwierdzić, że człowiek posiada naturalną potrzebę bezpieczeństwa. Rozważania na temat genezy praw człowieka zaprezentowane w powyższych akapitach stanowią więc niezbędny wstęp do dociekań na temat wspomnianej w tytule polityki bezpieczeństwa państwa. Potrzeba bezpieczeństwa to według Abrahama Masłowa jedna z podstawowych potrzeb człowieka, stanowiąca zatem jego pierwszorzędną potrzebę. Ludzie muszą czuć się bezpiecznie, aby realizować swoje inne potrzeby wynikające z życia w społeczeństwie⁷. Zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom jest jednym z obowiązków państwa polskiego⁸, ponieważ bez niego trudno jest państwu realizować inne swoje zadania i funkcje.

We współczesnym państwie nie istnieją prawa i wolności o charakterze nieograniczonym. Wynika to z faktu, że muszą być one ograniczone ze względu na prawa i wolności innych podmiotów i warunki życia społecznego. Wspomniana materia ma delikatną naturę, dlatego wyznaczenie ram tego typu ograniczeń powinno być przeprowadzone w ramach przepisów prawa o charakterze ustrojowym. Nie może być w tym względzie „samowolki” innych podmiotów, niezależnie od ich woli, pozycji ustrojowej czy realizowanych przez nie zadań⁹. Dlatego ustrojodawca uregulował tę kwestię bezpośrednio w konstytucji. Artykuł 31 ust. 3 wskazuje, że prawa i wolności mogą być ograniczane ze względu na: bezpieczeństwo państwa, porządek publiczny, ochronę środowiska, a także „zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób”¹⁰. Jest to katalog zamknięty. Ograniczenie może być więc zawarte jedynie w ustawie¹¹.

Ważną kwestią jest tutaj zasada proporcjonalności. Znajduje ona zastosowanie w orzecznictwie konstytucyjnym. Jest to swoista proporcja, jaka zachodzi pomiędzy ograniczeniem prawa a celem, któremu ma ono służyć. Literatura przedmiotu dotycząca materii praw człowieka wskazuje, że ustawodawca winien odpowiedzieć sobie na następujące pytania, zanim ustanowi konkretne ograniczenie: Czy zastosowany środek doprowadzi do zamierzonego celu? Czy będzie on najmniej dolegliwy dla jednostki oraz czy korzyści uzasadnią ciężar ograniczenia nałożony na człowieka? Ważne jest także, aby ograniczenia nie naruszały istoty określonego prawa czy wolności¹².

⁷ G. Ostrożańska, *Potrzeba bezpieczeństwa*, Encyklopedia Zarządzania, <https://mfles.pl> (18.01.2024).

⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej..., art. 5.

⁹ L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2023, s. 121.

¹⁰ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej..., art. 31, ust. 3.

¹¹ *Ibidem*.

¹² W. Brzozowski, A. Krzywoń, M. Wiącek, *Prawa człowieka*, Warszawa 2019, s. 41.

Autor pragnie w tym miejscu wskazać, że istnieją tzw. bezwzględne zakazy konstytucyjne i klauzula imitacyjna nie ma do nich zastosowania¹³. Należy do nich zakaz stosowania oraz tolerowania tortur¹⁴. Żadna polska ustawa nie zezwala na ich stosowanie. Wynika to także z przyjętej przez ustawodawcę zasady demokratycznego państwa prawnego¹⁵. Stosowanie tortur w państwie polskim jest zawsze przestępstwem i winno rodzić odpowiedzialność karną wobec podmiotu, który je stosuje. Należy również zauważyć, że w polskim ustawodawstwie nie ma odrębnego przestępstwa, jakim jest stosowanie bądź tolerowanie tortur¹⁶. Warto zaznaczyć jednak, że ich stosowanie przez funkcjonariusza zawsze jest penalizowane ze względu na przekroczenie jego ustawowych uprawnień bądź niedopełnienie obowiązku służbowego, podobnie jak przykładowo przestępstwo wymuszania zeznań¹⁷.

Ograniczanie wolności ze względu na bezpieczeństwo państwa

W demokratycznym państwie prawnym każdy człowiek posiada wolność osobistą. Ustrojodawca wskazuje, że „wolność człowieka podlega ochronie prawnej”¹⁸. Ponadto każdy posiada wolność osobistą oraz nietykalność¹⁹. Jednak zapewnienie bezpieczeństwa wymaga niekiedy ingerencji państwa w sferę wolności jednostki. Zatem wolność i nietykalność człowieka mogą być niekiedy ograniczone²⁰. Takie przypadki zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji winny być jasno określone w ustawie.

Bezprawne pozbawienie człowieka wolności jest przestępstwem w państwie polskim. Ustawodawca, penalizując taki czyn, chroni wolność osoby ludzkiej rozumianą jako swobodne poruszanie się w sposób zgodny z własną wolą, czyli możliwość opuszczenia miejsca swojego przebywania przez osobę²¹. Sprawcy bezprawnego pozbawienia wolności grozi od 3 miesięcy do lat 5 według aktualnie obowiązującego prawa. W niektórych

¹³ *Ibidem*, s. 43.

¹⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej..., art. 40.

¹⁵ *Ibidem*, art. 2.

¹⁶ *Przestępstwa tortur jeszcze jakiś czas nie będzie w kodeksie karnym*, Prawo.pl, <https://www.prawo.pl> (18.11.2024).

¹⁷ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 2025, poz. 383). Art. 231, 246.

¹⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej..., art. 31.

¹⁹ *Ibidem*, art. 41.

²⁰ W. Brzozowski, A. Krzywoń, M. Wiącek, *op.cit.*, s. 143.

²¹ M. Mozgawa [w:] M. Budyn-Kulik [i in.], *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, Warszawa 2025, art. 189.

przypadkach, gdy pozbawienie wolności wiąże się z udręceniem osoby, sankcja karna może wynieść od 2 do nawet 25 lat pozbawienia wolności²².

W polskim prawie istnieją jednak przypadki, gdy pozbawienie wolności osoby nie wiąże się z odpowiedzialnością karną. Dzieje się tak, gdy dokonujemy tzw. ujęcia obywatelskiego, ponieważ każdy ma prawo ująć osobę na gorącym uczynku przestępstwa bądź bezpośrednio po jego dokonaniu w przypadku, gdy zachodzi obawa ukrycia się tej osoby albo nie można ustalić jej tożsamości. Osobę taką należy natychmiastowo oddać w ręce Policji²³. Ujęcie obywatelskie jest subsydiarne wobec ujęcia dokonywanego przez funkcjonariuszy Policji. Może go dokonać każdy człowiek. Osobę ujętą należy jednak niezwłocznie oddać w ręce Policji. Przetrzymanywanie osoby ujętej obywatelsko dłużej niż jest to możliwe dla przekazania jej policjantom jest prawnie niedozwolone i rodzi odpowiedzialność za bezprawne pozbawienie wolności²⁴. Jest to sytuacja, w której ustawodawca zezwala na ograniczenie wolności osoby dokonującej przestępstwa. Przepis ten znajduje konstytucyjne uzasadnienie w przywoływanym uprzednio art. 31 ust. 3 Konstytucji. Ujęcie obywatelskie wpływa, zdaniem autora, w stopniu znacznym na stan bezpieczeństwa państwa oraz porządek publiczny, ponieważ całemu społeczeństwu winno zależeć na tym, aby sprawca przestępstwa został ujęty i przekazany właściwym organom.

Dodatkowo przepisy konstytucji oraz prawa międzynarodowego pozwalają w określonych okolicznościach na pozbawienie człowieka wolności. Pozbawienie wolności jest tu rozumiane nie tylko jako kara nałożona prawomocnym wyrokiem sądowym, ale także odizolowanie jednostki od społeczeństwa. W rozumieniu ustawodawcy będą to także tymczasowe aresztowanie czy zatrzymanie osoby przez Policję²⁵. Zatrzymaniem jest pozbawienie wolności osoby na krótki czas. Ustawodawca wyróżnia kilka rodzajów zatrzymań. Jest to m.in. zatrzymanie porządkowe, gdy osoba stwarza zagrożenie dla innych, oraz procesowe, gdy istnieje obawa zatarcia śladów przestępstwa²⁶. Osobę zatrzymaną można przesłuchać i pobrać od niej odciski palców czy DNA. Dodatkowo można zatrzymać jej telefon komórkowy oraz inne nośniki danych²⁷.

²² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., art. 189.

²³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2025, poz. 46 z późn. zm.). Art. 243.

²⁴ K. Eichstaedt [w:] *Kodeks postępowania karnego*, t. I: *Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, Warszawa 2025, art. 243.

²⁵ W. Brzozowski, A. Krzywoń, M. Wiącek, *op.cit.*, s. 144.

²⁶ M. Włodarczyk, *Zatrzymanie przez Policję – Prawa, Rodzaje, Czas Trwania*, e-prawnik.pl, <https://e-prawnik.pl> (03.07.2025).

²⁷ Ł. Oleś, *Zatrzymanie na 48 godzin – co można, a czego nie?*, Łukasz Oleś, <https://lukaszoles.pl> (07.07.2025).

Ustawodawca pozwala tutaj na ingerencje w nietykalność cielesną jednostki oraz jej wolność. Jest to podyktowane zapewnieniem bezpieczeństwa państwu i ochroną porządku publicznego. Organy stosujące powyższe rodzaje zatrzymania działają w celu zwalczania przestępczości, a więc chronią społeczeństwo przed nią.

Kolejnym przypadkiem, kiedy ustawodawca ogranicza wolność jednostki w polityce bezpieczeństwa, jest sytuacja użycia wobec jednostki środków przymusu bezpośredniego. W tym celu ustawodawca uchwalił ustawę o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. Zawiera ona katalog środków przymusu bezpośredniego oraz przesłanki, w jakich mogą one być użyte wobec człowieka²⁸. Przykładem środka przymusu bezpośredniego mogą być kajdanki. Ustawodawca powala je stosować wobec człowieka nawet prewencyjnie, w przypadku, gdy osoba uprawniona chce zapobiec m.in. autoagresji osoby doprowadzanej albo zatrzymanej. W tym przypadku można także użyć kaftana bezpieczeństwa oraz kasku zabezpieczającego²⁹. Zdaniem autora jest to uzasadnione, ponieważ takie wykorzystanie wyżej wymienianych środków przymusu bezpośredniego zapewnia bezpieczeństwo jednostce zatrzymywanej, a także innym uczestnikom zdarzenia. Kaftan bezpieczeństwa może być także stosowany w Krajowych Ośrodkach Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym. Ustawodawca wskazuje, że personel takiego ośrodka ma prawo użyć kaftana bezpieczeństwa wobec osoby stwarzającej zagrożenie wobec innych osób. Może podać jej także produkt leczniczy bez jej zgody³⁰, co narusza nietykalność cielesną osoby umieszczonej w ośrodku, ale jest konieczne ze względu na porządek publiczny, a więc jedną z przesłanek obecnych w klauzuli limitacyjnej³¹.

Prawo dostępu do informacji publicznej a bezpieczeństwo państwa

Konstytucja państwa polskiego zapewnia każdemu obywatelowi prawo do informacji na temat działalności organów władzy. Prawo to obejmuje także dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia ko-

²⁸ Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U. 2025, poz. 555 z późn. zm.). Art. 11 i 12.

²⁹ *Ibidem*, art. 13.

³⁰ Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz.U. 2022, poz. 1689). Art. 35–37.

³¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej..., art. 31, ust. 3.

legalnych organów władzy, które pochodzą z wyborów³². Jest to jedna z fundamentalnych zasad ustrojowych, ponieważ w literaturze przedmiotu wskazany jest związek prawa do informacji z szeroko rozumianą wolnością wypowiedzi. Istnieje ścisły związek omawianego prawa z konstytucyjnymi zasadami, takimi jak zwierzchnia władza narodu, demokratyczne państwo prawne czy formy demokracji bezpośredniej i pośredniej. Ważny jest tutaj także międzynarodowy wymiar owego konstytucyjnego prawa. Zostało ono unormowane również w *Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka* w art. 19, a także *Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej* i wielu innych aktach prawnych rangi międzynarodowej³³.

Została także uchwalona ustawa o dostępie do informacji publicznej. Precyzuje ona, że każdy ma prawo do takiej informacji. Zawiera ponadto jej definicję: art. 1 wskazuje, że jest nią każda informacja dotycząca spraw publicznych. Osoba, która o taką informację wnioskuje, nie musi wskazywać celu, w jakim składa wniosek, a organ nie ma prawa tego żądać³⁴. Jednak prawo to nie ma charakteru bezwzględnego i podlega w państwie prawie ograniczeniu ze względu na przesłanki podane w klauzuli limitacyjnej³⁵. Zgodnie z ustawą o dostępie do informacji publicznej, prawo do informacji podlega ograniczeniu na zasadach określonych w ustawie o ochronie informacji niejawnych i dotyczy tajemnic ustawowo chronionych. Do tych ograniczeń należą ponadto prywatność osoby oraz tajemnica przedsiębiorcy³⁶. Należy w tym miejscu zauważyć, że ustawa nie zawiera swego katalogu informacji niejawnych. Dla określenia, która informacja jest niejawna, niezbędne są przepisy ustawy o ochronie informacji niejawnej. Wskazują one, jakim materiałom są nadawane odpowiednie klauzule tajności. Ustawa wymienia klauzule: ściśle tajne, tajne, poufne i zastrzeżone³⁷. W ten sposób ustawodawca stopniuje szkodę, jaka mogłaby powstać w sytuacji, gdyby informacja niejawna, oznaczona określoną klauzulą tajności, została w sposób niezgodny z prawem opublikowana. Nadając kolejne klauzule tajności, ustawodawca dokonuje pewnej gradacji szkody związanej z jej nieuprawnionym opublikowaniem³⁸.

³² *Ibidem*, art. 61.

³³ W. Sokolewicz, K. Wojtyczek [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. II, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016, art. 61.

³⁴ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2022, poz. 902). Art. 1 i 2.

³⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej..., art. 31, ust. 3.

³⁶ Ustawa o dostępie do informacji..., art. 5.

³⁷ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. 2025, poz. 1209). Art. 5.

³⁸ A. Piskorz-Ryń, M. Sakowska-Baryła, E. Jarzęcka-Siwik [w:] B. Fischer [i in.], *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, Warszawa 2025, art. 5.

Ze względu na temat niniejszego artykułu autor planuje dokonać swojej analizy przesłanek stanowiących, że informacja staje się niejawną. Klauzulę „ściśle tajne” otrzyma informacja, której nieuprawnione ujawnienie spowoduje poważną szkodę dla bezpieczeństwa państwa lub jego porządku konstytucyjnego³⁹. Klauzulą „tajne” opatrzysz informację, której nieuprawnione ujawnienie uniemożliwi państwu polskiemu realizację jego zadań związanych z ochroną konstytucyjnego porządku, m.in. w zakresie wymiaru sprawiedliwości, bezpieczeństwa państwa czy jego interesów ekonomicznych⁴⁰. Z kolei informacje poufne to takie, których nieuprawnione ujawnienie spowoduje szkodę przez to, że utrudni prowadzenie bieżącej polityki zagranicznej państwu polskiemu albo zakłóci porządek publiczny lub bezpieczeństwo obywateli⁴¹. Przykładem takiej informacji może być dokument dotyczący „strategii negocjacyjnej podczas rozpoczynających się międzynarodowych prac związanych z jedną z najważniejszych spraw z zakresu ochrony środowiska i przemysłu”⁴². Zatem powyższych informacji nie uzyska obywatel w drodze realizacji swojego konstytucyjnego prawa do informacji. Zdaniem autora owo ograniczenie prawa do informacji publicznej w polityce bezpieczeństwa państwa znajduje swoje uzasadnienie. Wynika to z faktu, że chronione są w ten sposób informacje, których nieuprawnione opublikowanie mogłoby wpłynąć negatywnie na poziom bezpieczeństwa państwa, jak i jego porządek publiczny oraz jego suwerenność i zdolności obronne. Bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny to przesłanki, które są obecne w konstytucyjnej klauzuli limitacyjnej⁴³. Ponadto ograniczenie prawa do informacji publicznej znajduje się bezpośrednio w ustawie w analizowanych wyżej przepisach prawa⁴⁴.

Zakończenie

We współczesnym społeczeństwie żadne prawa i wolności nie mają charakteru bezwzględnego, muszą być zatem ograniczane ze względu na zapewnienie bezpieczeństwa i ochronę praw i wolności innych jednostek. Hipoteza została zweryfikowana pozytywnie, ponieważ ustawodawca ogranicza prawa i wolności obywatelskie ze względu na ochronę bezpie-

³⁹ Ustawa o ochronie informacji niejawnych..., art. 5, ust. 1.

⁴⁰ *Ibidem*, art. 5, ust. 2.

⁴¹ *Ibidem*, art. 5, ust. 3.

⁴² A. Ziółkowska, D. Fleszer, O. Sitarz [w:] M. Cyndel [i in.], *Ochrona informacji niejawnych. Komentarz*, Warszawa 2024, art. 5.

⁴³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej..., art. 31, ust. 3.

⁴⁴ Ustawa o dostępie do informacji..., art. 5.

czeństwa państwa i zapewnienie porządku publicznego. Dokonano także odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Odpowiedzią na pierwsze z nich jest to, że przyrodzona i niezbywalna godność stanowi źródło praw i wolności człowieka. W przypadku drugiego pytania badawczego należy stwierdzić, że każdy może dokonać ujęcia obywatelskiego wobec osoby przyłapaną na gorącym uczynku przestępstwa lub w pościgu podjętym za nią, jeśli „zachodzi obawa ukrycia się tej osoby lub nie można ustalić jej tożsamości”. Ponadto zdaniem autora przypadki ograniczania praw i wolności człowieka ukazane w niniejszym artykule są niezbędne z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa, ponieważ chronią informacje strategiczne oraz pozwalają zapewnić prawidłowy bieg postępowania karnego. Ograniczanie prawa do informacji jest niezbędne ze względu na trwającą wojnę w Ukrainie i neoimperialną politykę Federacji Rosyjskiej, gdyż nieuprawnione ujawnienie informacji strategicznych dotyczących obronny granic może w znacznym stopniu osłabić zdolności obronne państwa polskiego.

Bibliografia

- Brzozowski W., Krzywoń A., Wiącek M., *Prawa człowieka*, Warszawa 2019.
- Dyrkacz W., *Prawa człowieka a ustawodawstwo Rzeczypospolitej Polskiej. Wybrane aspekty* [w:] *Security Human Rights Interantional Relations*, red. K. Żarna, Z. Sawicka, Rzeszów 2024.
- Eichstaedt K. [w:] *Kodeks postępowania karnego*, t. I: *Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, Warszawa 2025.
- Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2023.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
- Mozgawa M. [w:] M. Budyn-Kulik [i in.], *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, Warszawa 2025.
- Oleś Ł., *Zatrzymanie na 48 godzin – co można, a czego nie?*, Łukasz Oleś, <https://lukaszoles.pl> (07.07.2025).
- Ostrożańska G., *Potrzeba bezpieczeństwa*, Encyklopedia Zarządzania, <https://mfiles.pl> (18.01.2024).
- Piskorz-Ryń A., Sakowska-Baryła M., Jarzęcka-Siwik E. [w:] B. Fischer [i in.], *Ustawa o dostępie do informacji publicznej. Komentarz*, Warszawa 2025.
- Przestępstwa tortur jeszcze jakiś czas nie będzie w kodeksie karnym*, Prawo.pl, <https://www.prawo.pl> (18.11.2024).
- Sokolewicz W., Wojtyczek K. [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. II, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016.
- Tuleja P. [w:] P. Czarny [i in.], *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2023.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 2025, poz. 383).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2025, poz. 46 z późn. zm.).

- Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2022, poz. 902).
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. 2025, poz. 1209).
- Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U. 2025, poz. 555 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz.U. 2022, poz. 1689).
- Włodarczyk M., *Zatrzymanie przez Policję – Prawa, Rodzaje, Czas Trwania*, e-prawnik.pl, <https://e-prawnik.pl> (03.07.2025).
- Ziółkowska A., Fleszer D., Sitarz O. [w:] M. Cyndel [i in.], *Ochrona informacji niejawnych. Komentarz*, Warszawa 2024.

Limiting human freedom and rights in state security policy

Abstract

The aim of this article is to analyze certain aspects related to the limitation of freedom and human rights in state security policy. The author points out the legal basis for these limitations and examines them from the perspective of ensuring state security. The formal and material grounds for these limitations, as well as the extent to which they influence Polish legislation, are indicated. The author uses the method of legal text analysis. The mentioned human rights are restricted, among other reasons, due to state security and the protection of public order. However, these limitations are necessary due to their purpose and the fact that they do not significantly violate the specified human rights and freedoms.

Keywords: freedoms and rights, security, public order, limitation clause